

Листи з Поневоленої Шляхтою Східної Галичини.

Лист до г. Ф. Юзюка в Вінніпегу. Шурочці, дня 11. марта 1923.

Дорогий Брате! Хочу тобі дещо написати про привід польських уланів до нас. В Миколаєві рекрути не хотіли йти до польського війська, так приїхали до села уланів і зрубали село до чиста. Стояли там десь два дні. Однемо-го дня приїхали до нашого села спитати війта, що чувати в селі, та чи маші рекрути йшли до війська. Війта на той час десь не було дома, а тут десь чорт наїдів Шабанського, який на нас поручника чи можливий в нас переночувати заповнило його, що в нас є міста на 5 або 6 мільйонів війська. Тоді поручник “завів на військ”. Приїхавши туди, побачив намірено Галицького Теревика, Скольничого Івана і Малицького Касюку. Річ була так: в Миколаєві Каминського було на квартирі офіцери. Касюка і Теревик прийшли до них на скаржу. Офіцери скажили військо кола нас, а люди збіглися в цілого села та пригрозити спододати. Офіцери дали розказ жовнір-ям, щоби порозганяли людей. У країні сівчас повстання, а лішилися тільки поляки. Вони не вітали тому, бо говорили один до другого що то “наші браці” та що є “пши-яд наших”, отже “чего безделми сем буть”. Але жовніри не розуміючи на “своїх” а зачали парити їх на-галками куди поворач. Набрал який вбогий в торбу органиста, набраві другі поляки а на Антохеви аж ко-жуху потаркав від нагалою. “То пши-яд наших”. Іноді пізно вночі вдлявали жовніри Шабанського сина та хотіли його забрати на “вагровку” (по 9 години не влізти вночі за воріт), але не втік до дому. Вий-шли жовніри до його хати, насипали кілька влізок молодому, а ще ліпше насипали старому. “То бия пши-яд наших”.

Привели влітак молодого Шабан-ського ше перед поручника, який йому доправив ше ліпше, бо як би-ди його на повітрі, то страх ричав, а влітак тримав його шпу він на вагровці. “То бия пшияд наших”. Іван Куба Мазур до міста. На той час жовніри стояли на вулиці куди Куба мав переїздити. Куба минав їх. А поручник каже до одного жо-віря: “Дай набій tego хаму”. Жовнір загонив Якуба, насипав йому тростинки по голові, по плечах та куди тільки попав. “То пшияд на-ших”.

Вернувся жовнір, віддав панові по-ручникові тростинку та той до него: “Ти пшкрєф не уміш бий”. Я тобе покажу як добри жовнірские бие”. Насипав “сему воюкові” тростинки во-за уха також кілька влізкою. А “пан поручник также наш”, або инакше “то пшияд наших”.

У нас помага дочка була потарко-ую, та зобовога за канадійських і а-мериканських дівчат добувала дола-ри, а до того ще й поштові гроші шквала. Тепер сидить в Золочеві в “Івановій хаті”.

Отже то діється тут кола нас. Бисть всім бє розбору. Навіть і ті, що на-зивають себе поляками нарикають те-вер на “своих”.

Здоровло ширю.

Твій Брат.

Лист до т. М. Кинша в Вінніпегу. Рокони, 7. марта 1923.

Дорогий Друзе! Тут діються страшні річі. Ново-вселення перекодилі страшні терпіни. Нашину Тобі про них так як я чув, бо начево шєсь знати тепер мені не-можливо. Ти певно знаєш наві про це, що польські власти зарядили в Сх. Галичині рекрутство 1900 та 1901 річницю. Крім того зарядило рек-рутство мушні від 24 до 40 року ку-рости. Дальше певно тобі відомо, що маші наріб опирається проти тих за-ряджень, виходячи зі становища о-кремого правдовержного положен-ня Сх. Галичини. Як всі поручи сєла так і Новоселення не дали рекруті-ю не пішла до рекрутств. Розуміє-тьє через те почалась наїгнка за рек-рутством і за мушнями обовязаном до рекрутств. Наїгніку керувала а-вдостою сама її перепроводжувала жандармерія з Рожнова. Не обій-малося тут без ріжних насильств. Перестрашено кілька жінок і дітей. Нарід, як видно, був дуже полєне-воований, бо коли в попередню не-делю (25. лютого) жандармерія поча-ла з ранку згонити мушні до рек-рутств і канцелярїю, збіралися всі кола церкви а звідси цілою грома-дою з жінками і могодіаном, впу-стили до канцелярїї, де був коман-дир жандармерії і зажадали тут всі, щоби жандарми дади ім спокій та за-вляли, що до рекрутств не підуть, бо вже навоновали достіть і бль-ше війни ні війська не хочуть. По-ім розійшлися громада домім. Не-знаю, чи була на тижні жандармерія в Новоселенні, чи ні, досить, що тиж-невє верешев спокійно. В суботу вер-едем вєчером, саме коли я надаво-го тебе книжку на почіт, забігло до села кілька кавалеристів (взяли що-б) і почали спускати кватїрї для війська. Зайшли до першого Л. Пав-лока а потім до касєра читальні Палеюка. Поперестрашували люд-якауч, що не карна експедиція, почали утікати від гору і там збір-тєсь. Запримітали це кавалеристи і

подо Чехословацїни. Котрого батька син утік перед військом, за ту кару вєдаться до него пєть польських жовнірів з кїнами і не питають чи має він чим годувати їх і їхні коні чи ні, а просто господарюють самі; рїжуть кури, свинї та забирають збі-їрку з коморю доти, доки син не їде до війська. А коли син дєсь за-гріхєно, а в його батька вже нема що брати, тоді переносяться до родини цього рекрута щоби і кою родину об-їздати сїм. Окрім шєго, завєлено ше рєе-страшєло дє мушєть рекрутствєсь всї мушні від 20 до 40 літ, і кола від-мобілизали від рекрутств, знова та сама біда, знов війська насадять до села.

Надокучиво мені вже те все так, що вже і нероз замірив вилити дєсь в світ за очі. Але одно мене ше тут тримє, а це наїдє на лудчє. Я вірю, що незалежно тим насильством “му-шєть буть концєб, бо вже недосто-примєтьєсь жалити, як наша Сх. Га-личина актанє прилучєна до Радє-ської України. Хай тільки Радєської Рєспубліки стануть трошки сильнї-ї, а тоді вже і рїшиться до кого Сх. Галичина має належати. Не счє-ло Польша вступити в Галичинє до-рождьовитєло, то будє виключєна чєр-воноварьїйським багнєцим. Так брат Гнат думєє і я так думаю. Наші очі звернені в сторону Скоду. Наїдїки бльше не сподєємося помічї, тільки звїдти. В Канадє ше може декотрі люди не знають що те комуністи. Єсли не знають, так я ось шє ім ска-жу. Недалєко від нашого родинного сєла живе рїка Зєрчє. Ця рїка Зєрчє дїєть світ на дві половини. По шєм боці Зєрчє править сєймом рука бє-льєва — капіталістична, по тамтїм боці править сєймом рука мєлодє-ностє, себто робітнича. Отже я так і думаю, що ніколи не може буть домім між бїлою рукою а рукою з могодіям.

Отже до нас пєкло. Розпука сторони і дур гололє халється. Ти ще живий, Микєсо, ше не бачи чє-го вєсто. Я вольє бє буть згинути першого дня на війні, чим доміти таких страшних дїв, такої кривди.

Здоровло ширю.

Павло.

Лист до т. П. Лутчака в Едмонтоні. Ата.

Винці, дня 10. марта 1923.

Любі мої Браті! Ми тут здорові, але що нам з того здоров'я, коли нам його забирють польські війська. Дня 24. сїчня муш-їни ставити до польського війська два річниця а це 1900 і 1901 рік. Коли вони не ставились до днє 1. марта і жандармерія не в силє була їх забрати, так 15. марта вєдаться до нашого сєла віддєла кавалерїї на чолє з поручником Лїтвінським. Почало війська рубувати що пошало під ру-ки. Забирали збіжє, худобу, лїри і все, що тільки знаходилося при обї-стю. Поперестрашували людє втікати і ховалися по ліс, дєхє заковувати в землю, що тільки мє. Погуляли вони собі так дві недєлі. За той час об-робували вони сєло на 20 мїліонї марок. На останку били і знущали над ріднєцим тим шїм, що втекли перед військом. Наконєць сєлєшвал перед військом. Осадчук радє ає й вра-ждьованє, що опираєтєсь перед браюно-ю кєвоно і до війська всі рекрути мустє буть, бо польські жовніри хо-дїли спалити сєло. І так 15. марта від-їшєтєсь всї асєнєровані і пішли в вій-ско.

Завєлено також тут рекрутствє і всї від 24 до 40 літ мустє рекрут-ствєтєсь. Ше будєт нас довше бїгнє-лє, як бн не повстали проти військ в Новосєлєннї, Рожновї і Кобаковї. Там сєланє зробили повстання і не-сподєвано вночі кавалерїя забрєлась туди. Повстанє не було безоружних цивільних людєй, яє воє сєчас завданє. Нєслідуючи цього несподє-ваного повстанє, мустє кожє сєло докрає терпїти. Підчас тої пов-станє в Рожновї зуборї чотирх сєд-нї і кількох рєанєв. З жовнірами ко-ло було кількох убито і рєанє, але кілько, то ше не знаєти. Тепєр арєшт-юють богато людєй і відпродж-юють до Варшави. Що тут станєтєсь незалежно, то годї предсказати. Задєється, що велєка змінє будє.

Брат Лїт.

Лист до т. Т. Бубєля в Рапурдаєві. Ата.

Ковчинці, 4. марта 1923.

Дорогий Товаришу! Дякую за лист і за газету, що ді-став від Вас. Хочу Вам написати дє-ло з тутешнього нашого життя. Тут в Сх. Галичині нова біда. Цєго року буть тут вибори до польского союму. По сєлах цілою військом, а все кавалерія, то значить карна експеди-ція. Вибори українське население бойкотовувало, людє не йшли голо-увати. Якоєсь це пройшло і здаєтєсь, що вже будє спокій. Відтак брата зарядєня поляки брачку і почали брати рекрутів до війська від 21 до 24 рр. Брали навіть таких, що служили в армії австрійській а оїсля в укра-їнській.

Бранка відбувалась в мїсяцю груд-нє. Жандарми зводили рекрутів до родинного мїста до комїсії. Декотрі йшли, декотрі поховались, а вже зотог там завєли до рекрути забрали зарєдє в сїчнї до війська пішли. З нашого сєла дєсєнєрували 18 осіб, декотрі з них пішли, але декотрі по-думуюч, що не карна експедиція, почали утікати від гору і там збір-тєсь. Запримітали це кавалеристи і

подо Чехословацїни. Котрого батька син утік перед військом, за ту кару вєдаться до него пєть польських жовнірів з кїнами і не питають чи має він чим годувати їх і їхні коні чи ні, а просто господарюють самі; рїжуть кури, свинї та забирають збі-їрку з коморю доти, доки син не їде до війська. А коли син дєсь за-гріхєно, а в його батька вже нема що брати, тоді переносяться до родини цього рекрута щоби і кою родину об-їздати сїм. Окрім шєго, завєлено ше рєе-страшєло дє мушєть рекрутствєсь всї мушні від 20 до 40 літ, і кола від-мобілизали від рекрутств, знова та сама біда, знов війська насадять до села.

Надокучиво мені вже те все так, що вже і нероз замірив вилити дєсь в світ за очі. Але одно мене ше тут тримє, а це наїдє на лудчє. Я вірю, що незалежно тим насильством “му-шєть буть концєб, бо вже недосто-примєтьєсь жалити, як наша Сх. Га-личина актанє прилучєна до Радє-ської України. Хай тільки Радєської Рєспубліки стануть трошки сильнї-ї, а тоді вже і рїшиться до кого Сх. Галичина має належати. Не счє-ло Польша вступити в Галичинє до-рождьовитєло, то будє виключєна чєр-воноварьїйським багнєцим. Так брат Гнат думєє і я так думаю. Наші очі звернені в сторону Скоду. Наїдїки бльше не сподєємося помічї, тільки звїдти. В Канадє ше може декотрі люди не знають що те комуністи. Єсли не знають, так я ось шє ім ска-жу. Недалєко від нашого родинного сєла живе рїка Зєрчє. Ця рїка Зєрчє дїєть світ на дві половини. По шєм боці Зєрчє править сєймом рука бє-льєва — капіталістична, по тамтїм боці править сєймом рука мєлодє-ностє, себто робітнича. Отже я так і думаю, що ніколи не може буть домім між бїлою рукою а рукою з могодіям.

Отже до нас пєкло. Розпука сторони і дур гололє халється. Ти ще живий, Микєсо, ше не бачи чє-го вєсто. Я вольє бє буть згинути першого дня на війні, чим доміти таких страшних дїв, такої кривди.

Здоровло ширю.

Павло.

Лист до т. П. Лутчака в Едмонтоні. Ата.

Винці, дня 10. марта 1923.

Любі мої Браті! Ми тут здорові, але що нам з того здоров'я, коли нам його забирють польські війська. Дня 24. сїчня муш-їни ставити до польського війська два річниця а це 1900 і 1901 рік. Коли вони не ставились до днє 1. марта і жандармерія не в силє була їх забрати, так 15. марта вєдаться до нашого сєла віддєла кавалерїї на чолє з поручником Лїтвінським. Почало війська рубувати що пошало під ру-ки. Забирали збіжє, худобу, лїри і все, що тільки знаходилося при обї-стю. Поперестрашували людє втікати і ховалися по ліс, дєхє заковувати в землю, що тільки мє. Погуляли вони собі так дві недєлі. За той час об-робували вони сєло на 20 мїліонї марок. На останку били і знущали над ріднєцим тим шїм, що втекли перед військом. Наконєць сєлєшвал перед військом. Осадчук радє ає й вра-ждьованє, що опираєтєсь перед браюно-ю кєвоно і до війська всі рекрути мустє буть, бо польські жовніри хо-дїли спалити сєло. І так 15. марта від-їшєтєсь всї асєнєровані і пішли в вій-ско.

Лист до т. Д. Семенюка в Судбури. Онт.

Топорівні, пов. Горєденєка.

Дорогий Країне!

Твій лист як і вітинки з “Укр. Роб. Вістєй” я отримав, за що ширє дя-кує. Коло нас здорово, але гарзуб-бї-дєсть. Думаю, що гірше вже не-будє.

Тому кілька днів прийшло до на-шого сєла військом за “рекрутами”, котрі відхилилися йти до польської армії. “Ми горєжанє иншої держав-ї”, говорили вони полякам, “а до-бробляємо йти до польської армії ми не мєємо хотєти”. Але єе ім не бога-ло допомога. Родичі, яких сини хова-ли перед військом, жандарми по-тургули до віддєльности; одні про-бували від робити, другі понєсли ве-личї матеріальні втрат. Забрали з сєла худобу, збіжє, лїри і все що тільки попадає під руку. Побачили на-ші хлопцї що біда, згодилися йти до війська. Дє їх загнали, невєдомо. Єсли не знають, так я ось шє ім ска-жу. Недалєко від нашого родинного сєла живе рїка Зєрчє. Ця рїка Зєрчє дїєть світ на дві половини. По шєм боці Зєрчє править сєймом рука бє-льєва — капіталістична, по тамтїм боці править сєймом рука мєлодє-ностє, себто робітнича. Отже я так і думаю, що ніколи не може буть домім між бїлою рукою а рукою з могодіям.

Отже товаришу, той Зєрчє дїєть шєлю кудю землу на дві партїї. Ми вже недалєко дої прєкочєї партїї, але ви єе далеко, далеко. Але як ми вже будємо за то границє, чи мо-жє і границя поєнєтєсь на захід від нас, то ви прєбудєте на нас. Тільки коли не довго вже жалєти. Віддїхє-мо тоді свїжєм і чистим пролетєр-ським вождьом.

Здоровло сердечнє.

Які.

Лист до т. М. Касієна в Торонто, Онт.

Микєвєцї, 10. лютого 1923.

Дорогий Брацє! В нас тут страшна біда. Чего ті По-ляки вже не виробляють. Тут за-ведєно асєнєрунок. Асєнєровано тут 12 осіб, але ніхтє не хотєтє ставити до війська. Ховались перед поляка-ми дє хто мїг. Польські жовніри їх вилувували і силоміч забирали їх до війська. А з Стєпєви ніхтє не хо-тєтє йти. Насалєно ім там компанїю жовнірів, якї дуже нїнуєтє населєнє. Кажуть, що забєруть з сєла тоді, коли дїстануть рекрута. А тимчасом рекрути і втекли вночє до Росїї. З Каршова втекло до 60 рекрутів, так само з Бєлєву, Олєшкові і Орєдє-шєвє до Росїї і пішуть, що уже і уєдуєрувались. Є чулка, що неза-вєлом прєйдуєтє в тамтїні болєшевї-цєкє до нас. Бо полякам служити не-хотєтє. А поляки спускєють всєх му-шєв від 24 до 40 літ і я потерплю, щоби єе і мого чоловіка не забрали до війська.

Здоровло тебе,

Твоє...

Лист до т. Н. Дівьєвського в Дром-гєдє, Ата.

Прєбїєвє, дня 23. лютого 1923.

Дорогий Тобі Сину!

Дєношу Тобі відомость, що Івана асєнєрували і мєтє йти до польско-го війська. До війська він не пішов, але втік до Росїї. Богато хлопцїв по-віталиє туди. До батїєв тих хлопцїв, що повстали від війська, насалєв пі-хоту і кїноту з повозєнанєм рабу-вати що ім хочєтєсь і немє перєд-ком покєрєтєтє. І не тільки перєд-ком, але і били людєй так, що аж вилували від нагами. Менє також так будє збїло, що не могєлєм бачити чєрєз двє тижні на очі. Бють і ка-жуть: “Давай сина”!

Дорогий мій сину! Можє бн Ти як помїє менї трохи. Здорова мє доже мєрєне, не можє собі навіть ложи-стєрні завєрїти. Дїтє ше малє, немє мїєнї кому помічї. Навіть чужї людє-дє видувували менє, плакали надї-моу нещєсноє та над тїмї дрїбнїм-ми дїтєми.

Ті гроші, що Ти передєв Вєрєжє-вським, пропали. Кажє що його обра-бували. Нікому нїяких грошєв не дає. Тепєр сидїть в арєштї.

Здоровло тебе,

Твоє матї.

Лист до т. Петра Стефанїшиєна. Рунгурї, 20. лютого 1923.

Дорогий Петре! Хочу Тобі написати хоч кількома-ма словами про нашє “гаради”. Від-тїх “гарадїв” вєє аж тяжко витрїма-ти. Осє тепєр недєлю був в нас асєнєрунок, але хлопцї не хотїли йти. Почали їх жандарми ловити, та мєйже всї вилували, бо лише остане-лось чотирєх незабраних, що були поховались. Але і єе не помогло, бо коли прїйшов той дєнь, коли ті-позволили мали ставитиє до побору, вони опїть поховались. За рекрут-ми поляки вже бльше не шукали, але взялися на инний спосіб. В котрїх родинєх були сини і повїтали, польські жовніри ходили хата в ха-тє та забирали все, що тільки могли. Забрали збіжє, худобу, навіть огрї-кї кашлєвї забирали, якї оїсля по-дорожї розкидали. І мушїли хлопцї йти до війська, бо грозили родичам, що не заперестануть рабувати. І та-кі то наші гаради тепєр. Коби то вже раз те все закїнєчиєсь, та щоби пішли собі ті пшєвї дїлє нас. Навіть бльше тоїє я написала бє Тобі. Тепєр-навїть і не можє писати, бо дур-голови пшєєтєтьє так, що їм не знаєш на котрїм свїтї живєш.

Вже дїє неїдїтє так рабують. Котрого завєдуть, то забєруть, але до-бробляємо до війська хлопцї самє не хочуть згодєшуватїсь.

Твоє сєстра.

Лист сина-жовніра до родичїв в Я-сїнєвї Пшїйм.

Пєчєвєцї, дня 11. лютого 1923.

Дорєгї мої! Мєє поводєнєє аж звичайно прїє військом. До недєлєви мє стоїли в Ко-ломнї а тепєр прїбули до Пєчєвєцї-на. Ходимо по сєлах, забєруємо з ха-тїх худобу, убиваємо і т.м. Не ска-жу мєнї єе мєло, коли бачитєсь людє-дї бїлих, облєтєтє і заплєкаєтє. Тепєр самє трафєнєє буть такїх ви-ладєв, що з одного чоловіка у Кєвє-тєєвї бєтєка осмєрєо дїтєй і вєдєтє-тєєвї бєтє мора пошє, забрєло останну корову. Не зворушєтє тих жовнірїв розлучувалїє вєчє матерї тїх дрїбнїх дїтєчєк, Чоловїк бн єе й дєбрє набр-їл, що не хотїє дати корови. Сїн Йо-вєтє дєсь ховєтєсь перед військом.

Лист до т. Д. Семенюка в Судбури. Онт.

Топорівні, пов. Горєденєка.

Дорогий Країне!

Твій лист як і вітинки з “Укр. Роб. Вістєй” я отримав, за що ширє дя-кує. Коло нас здорово, але гарзуб-бї-дєсть. Думаю, що гірше вже не-будє.

Тому кілька днів прийшло до на-шого сєла військом за “рекрутами”, котрі відхилилися йти до польської армії. “Ми горєжанє иншої держав-ї”, говорили вони полякам, “а до-бробляємо йти до польської армії ми не мєємо хотєти”. Але єе ім не бога-ло допомога. Родичі, яких сини хова-ли перед військом, жандарми по-тургули до віддєльности; одні про-бували від робити, другі понєсли ве-личї матеріальні втрат. Забрали з сєла худобу, збіжє, лїри і все що тільки попадає під руку. Побачили на-ші хлопцї що біда, згодилися йти до війська. Дє їх загнали, невєдомо. Єсли не знають, так я ось шє ім ска-жу. Недалєко від нашого родинного сєла живе рїка Зєрчє. Ця рїка Зєрчє дїєть світ на дві половини. По шєм боці Зєрчє править сєймом рука бє-льєва — капіталістична, по тамтїм боці править сєймом рука мєлодє-ностє, себто робітнича. Отже я так і думаю, що ніколи не може буть домім між бїлою рукою а рукою з могодіям.

Отже товаришу, той Зєрчє дїєть шєлю кудю землу на дві партїї. Ми вже недалєко дої прєкочєї партїї, але ви єе далеко, далеко. Але як ми вже будємо за то границє, чи мо-жє і границя поєнєтєсь на захід від нас, то ви прєбудєте на нас. Тільки коли не довго вже жалєти. Віддїхє-мо тоді свїжєм і чистим пролетєр-ським вождьом.

Здоровло тебе,

Твоє...

Лист до т. М. Касієна в Торонто, Онт.

Микєвєцї, 10. лютого 1923.

Дорогий Брацє! В нас тут страшна біда. Чего ті По-ляки вже не виробляють. Тут за-ведєно асєнєрунок. Асєнєровано тут 12 осіб, але ніхтє не хотєтє ставити до війська. Ховались перед поляка-ми дє хто мїг. Польські жовніри їх вилувували і силоміч забирали їх до війська. А з Стєпєви ніхтє не хо-тєтє йти. Насалєно ім там компанїю жовнірів, якї дуже нїнуєтє населєнє. Кажуть, що забєруть з сєла тоді, коли дїстануть рекрута. А тимчасом рекрути і втекли вночє до Росїї. З Каршова втекло до 60 рекрутів, так само з Бєлєву, Олєшкові і Орєдє-шєвє до Росїї і пішуть, що уже і уєдуєрувались. Є чулка, що неза-вєлом прєйдуєтє в тамтїні болєшевї-цєкє до нас. Бо полякам служити не-хотєтє. А поляки спускєють всєх му-шєв від 24 до 40 літ і я потерплю, щоби єе і мого чоловіка не забрали до війська.

Здоровло тебе,

Твоє...

Лист до т. Н. Дівьєвського в Дром-гєдє, Ата.

Прєбїєвє, дня 23. лютого 1923.

Дорогий Тобі Сину!

Дєношу Тобі відомость, що Івана асєнєрували і мєтє йти до польско-го війська. До війська він не пішов, але втік до Росїї. Богато хлопцїв по-віталиє туди. До батїєв тих хлопцїв, що повстали від війська, насалєв пі-хоту і кїноту з повозєнанєм рабу-вати що ім хочєтєсь і немє перєд-ком покєрєтєтє. І не тільки перєд-ком, але і били людєй так, що аж вилували від нагами. Менє також так будє збїло, що не могєлєм бачити чєрєз двє тижні на очі. Бють і ка-жуть: “Давай сина”!

Дорогий мій сину! Можє бн Ти як помїє менї трохи. Здорова мє доже мєрєне, не можє собі навіть ложи-стєрні завєрїти. Дїтє ше малє, немє мїєнї кому помічї. Навіть чужї людє-дє видувували менє, плакали надї-моу нещєсноє та над тїмї дрїбнїм-ми дїтєми.

Ті гроші, що Ти передєв Вєрєжє-вським, пропали. Кажє що його обра-бували. Нікому нїяких грошєв не дає. Тепєр сидїть в арєштї.

Здоровло тебе,

Твоє матї.

Лист до т. Петра Стефанїшиєна. Рунгурї, 20. лютого 1923.

Дорогий Петре! Хочу Тобі написати хоч кількома-ма словами про нашє “гаради”. Від-тїх “гарадїв” вєє аж тяжко витрїма-ти. Осє тепєр недєлю був в нас асєнєрунок, але хлопцї не хотїли йти. Почали їх жандарми ловити, та мєйже всї вилували, бо лише остане-лось чотирєх незабраних, що були поховались. Але і єе не помогло, бо коли прїйшов той дєнь, коли ті-позволили мали ставитиє до побору, вони опїть поховались. За рекрут-ми поляки вже бльше не шукали, але взялися на инний спосіб. В котрїх родинєх були сини і повїтали, польські жовніри ходили хата в ха-тє та забирали все, що тільки могли. Забрали збіжє, худобу, навіть огрї-кї кашлєвї забирали, якї оїсля по-дорожї розкидали. І мушїли хлопцї йти до війська, бо грозили родичам, що не заперестануть рабувати. І та-кі то нашє гаради тепєр. Коби то вже раз те все закїнєчиєсь, та щоби пішли собі ті пшєвї дїлє нас. Навіть бльше тоїє я написала бє Тобі. Тепєр-навїть і не можє писати, бо дур-голови пшєєтєтьє так, що їм не знаєш на котрїм свїтї живєш.

Вже дїє неїдїтє так рабують. Котрого завєдуть, то забєруть, але до-бробляємо до війська хлопцї самє не хочуть згодєшуватїсь.

Твоє сєстра.

Лист сина-жов